

Hugleiðingar kring hemaraveiðu og friðing

Tormóður Dahl, skrifar:

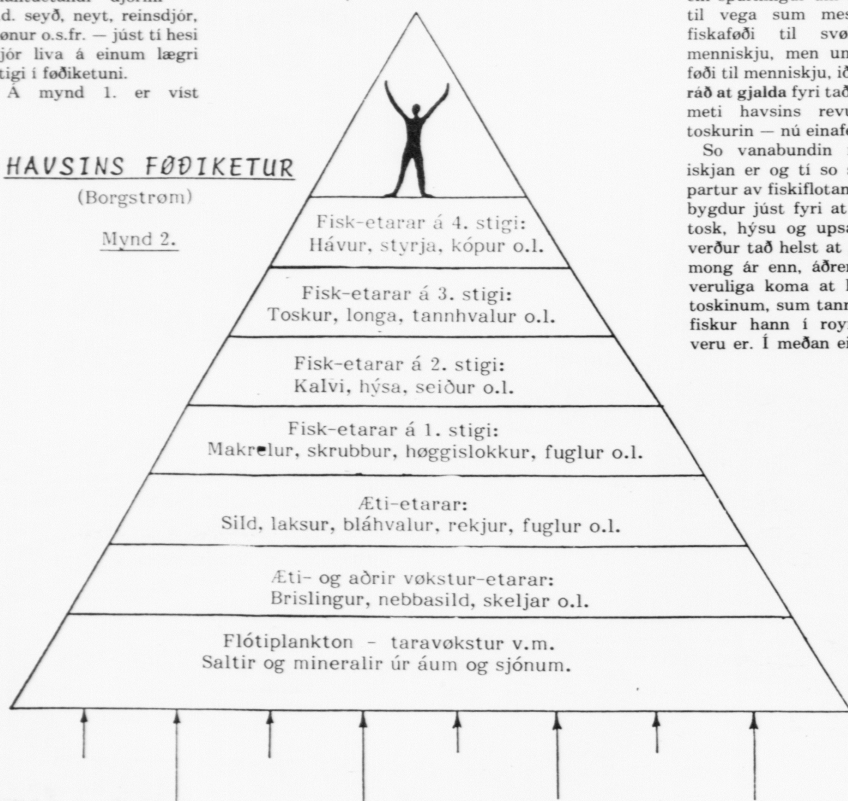
Gjögnum öldir hefur menniskjan lært seg at rækja landjörðina og tað, ið á henni livur og grør. Í stóðugt størri mun hefur menniskjan sett seg sjálfan í staðin fyri ránsdjørini, ti hon hefur skilt, at tað vildi verið skilaleyst heimshúshald at grunda fœði sína á t.d. tikara, úlva-, krodudillu- ella ravnakjót. Í dag vita vit eisini, at tað fer umleið 7-10 kg a kjóti at framleiða 1 kg av ránsdjórákjóti, ella fyri tí: mannakjóti. Menniskjan hefur við øðrum orðum lært seg at varðveita tey græs- og plantuetaði djórini — t.d. seyð, neyt, reinsdjør, hønur o.s.fr. — júst tí hesi djór liva á einum lægri stigi í fœðiketuni.

Á mynd 1. er vist

HAVSINS FØÐIKETUR

(Borgström)

Mynd 2.

SÓLARLJÓS OG CO₂ (KOLTVÍSÚRNI)

hvussu nógv korn og stráfóður, ið verður nýtt til framleiðslu av næsta stigi í fœðiketuni. T.d. verður nýtt 10 kg av korni/stráfóður til at framleiða 1 kg av oksakjóti, 12 kg til 1 kg av hœsnakjóti, 5 kg til 1 kg av mjólk o.s.fr.

Land okkara sigst bera 60.000 seyðir og skuldi hetta leysliga svara til at árliga framleiðslan av grasi — upprunaframleiðslan — er o.u. 30/50.000 tons, kanska meira. Skuldu vit tikið úlvakjót fram um seyðakjót, ja, so vildi land okk-

ara einans borið 8-10.000 úlvar (ið fyri at vaksa upp torvaðu uml. 60.000 seyðir).

Fœðiketan í havinum er nógv meira fløkjaslig, men tó ikki verri enn at hvør alari veit í dag, at fyri at framleiða 1 kg av laksi so tørvar okkum rávøru úr 5 til 6 kg av rundum fiski. Á mynd 2. er vist ein einfaldað fœðiketa (Borgström) har tey ymsku fiskasløgini eru bólkað soleiðis, at tað fyri at framleiða 1 kg av fiski í einum bóli verur nýtt millum 5 og 8 kg av fiski í

bólkinum niðanfyr. Fyri at framleiða t.d. 1 kg av toski fer sostatt við 5-8 kg av »hýsufiskum«, 25-60 kg av »makrel-fiskum«, 125 til 500 kg av »silda-fiskum« o.s.fr.

Sammett við menningina á landjörðini gera vit í dag sum vit skilja tað øvugta í havinum: Vit royna sum best at nøra um og varðveita havsins revur, úlvar og krodudillur — nevnlaga toskin, hemaran og kópín.

Tó — so einfalt sum málið er lýst her, er tað ikki, tí samanumtikið er tað fyri Vesturheimin ikki ein spurningur um at fáa til vega sum mest av fiskafœði til svøltandi menniskju, men um serfœði til menniskju, ið hava ráð at gjalda fyri tað lystmeti havsins revur — toskurin — nú einaferð er.

So vanabundin menniskjan er og tí so stórt partur av fiskiflotinum er bygdur júst fyri at veidda tosk, hýsu og upsan, so verður tað helst at ganga mong ár enn, áðrenn vit veruliga koma at lita at toskinum, sum tann ránsfiskur hann í roynd og veru er. Í meðan eiga vit

at fáa sum mest burtur úr hesum góða fiski, og tað gera vit ikki einans við bert at stara okkum blindar á veiðutrýstjól ella veita upphøggingarstuðul í panikk, tí hvør kann við vissu siga, at tað ikki júst er hemarin, kópurin og aðrir ránsfiskar, ið í eins stóran ella størri mun og fiskiskipini eru orsökkin til, at okkara toskastovnur kanska er minni í dag enn fyri 20 árum síðani?

Nú skuldi tú trúð, at vit, sum at siga bert hava fiskin at liva av, í hvussu so er høvdu kannað hvussu stór upprunaframleiðslan er á Føroyaleiðini, men tað hava vit so ikki megnað higartil. Hin vegin hava norðmenn gjørt tilíkar kanningar á teirra sjóki og í øllum norðara parti av Atlantshavinum vestur til Íslands. Nýta vit norsku tøluni um okkara leiðir skuldu vit uttan at farið heilt skeivir kunnað roknað við einari árligari plantuplankton-framleiðslu á føroyska »havbønnum« uppá í meðal o.u. 1.300 tons pr. m², t.v.s.

umleið 350 mill. tons til samans á øllum økinum (272.000 km²). Út frá hesum tølum kunnu vit so meta um árligu framleiðsluna av æti, fiski og skeljafiski — sjá mynd 3. — á Føroyaleiðini.

Hóast tølini bert er grundað á ófullgiggaðar mátingar, so skilja vit tó at náttúran er ótrúliga gávumikil, og at tosa um at »vit hava fiskað upp allan fiskin og skeljafiskin á Føroyaleiðini« er sjálvandi tað reina slutur. Sannleikin er, at samanumtikið vita vit so ótrúliga litið um tað, sum fyrferst í havinum, um árinini av veðri og vindi, av hita, streymi, broytingum í magnetiskum og elektriskum kreftum, broytingum í frænslnum frá ánum (t.d. í sambandi við vatnorkuútbýgging), broytingum í ljósi og sólarblettum o.s.fr. og ikki minst: Hvussu, hvi og hvar fiskurin ferðast. Fiskimaðurin setur veiðutól síni niður í tað ókenda, og koma tølini tóm upp aftur frá miðum, har hann

